

บทคัดย่อ

นิธิภัทร บาลศิริ : การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตบนฐานเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่นของ
เกษตรกร เขตฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร (THE ENHANCING OF QUALITY OF LIFE BASED
ON CREATIVE ECONOMY AND LOCAL WISDOM OF FARMERS IN THONBURI AREA,
BANGKOK)

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิต/ เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์/ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาบริบทชุมชน วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอัตลักษณ์
ชุมชนเกษตรกร 2) เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต และการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตเกษตรกร 3)
เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร และเปรียบเทียบกับประชาชนอาชีพอื่น 4) เพื่อพัฒนาและ
ตรวจสอบความเหมาะสมของโมเดลอิทธิพลเชิงสาเหตุเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกร
และประชาชน 5) เพื่อศึกษาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 6) เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตบน
ฐานเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่นของเกษตรกร เขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร พื้นที่
ที่ศึกษาคือ เขตตลิ่งชัน เขตทวีวัฒนา เขตหนองแขม และเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร วิธีดำเนินการวิจัย คือ
ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสม ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิง
ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประชากรที่ศึกษา คือ ประชาชนในเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี จำนวน 1,759,964 คน กลุ่ม
ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ประชาชน เกษตรกร นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการตลาดน้ำ ผู้ประกอบการตลาดชุมชน
ประชาชนชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ แบบ
สังเกต และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติ t-test เทคนิคการวิเคราะห์ความ
แปรปรวน เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และโมเดลสมการ
โครงสร้างเชิงเส้น

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุมชนในเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรีในอดีตเป็นส่วนผักและสวนผลไม้ที่อุดมสมบูรณ์
แต่ในปัจจุบันพื้นที่ฝั่งธนบุรีได้กลายเป็นพื้นที่สำหรับที่อยู่อาศัย บริษัท ร้านค้า และโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้พื้นที่สำหรับทำการเกษตรได้ลดลงไปอย่างมาก แต่ก็ยังคงมีประชาชนบางส่วนที่ยังคงประกอบอาชีพ
การเกษตรอยู่ ได้แก่ สวนผักสวนครัว สวนกล้วยน้ำว้า สวนกล้วยหอม สวนมะม่วง สวนกล้วยไม้ สวนผัก
ปลอดสารพิษ แหล่งจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ตลาดน้ำตลิ่งชัน ตลาดน้ำคลองลัดมะยม
ตลาดน้ำวัดบางสะพาน ตลาดนัดธนบุรี 2) ผลการสังเคราะห์งานวิจัย พบว่า องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต
ของประชาชน ได้แก่ ภาวะเศรษฐกิจ ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม โอกาสเข้ารับการศึกษ สุขภาพกาย
สุขภาพจิต ความสามารถในการประกอบอาชีพ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความสัมพันธ์ทางสังคม และ
การใช้เวลาว่าง การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนมีดังนี้ การให้คำปรึกษา การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน
การสร้างสุขภาวะ การสร้างเครือข่ายทางสังคม การท่องเที่ยว 3) ประชาชนในเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรีมีค่าเฉลี่ย

ของคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมาก ด้านโอกาสเข้ารับการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว และด้านสุขภาพจิต ครอบครัวที่บิดามีอาชีพเกษตรกรมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมาก ครอบครัวที่บิดามีอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ พนักงานบริษัท ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ เกษตรกร เกษียณ ค่าขาย รับจ้าง และไม่ได้ทำงาน 4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ได้แก่ การเสริมสร้างให้มีสุขภาพอนามัยที่ดี การเสริมสร้างให้มีการศึกษาที่ดี การเสริมสร้างด้วยการให้บริการทางสังคมทั่วไป ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ได้แก่ การเสริมสร้างให้มีงานทำ มีรายได้และมีสวัสดิการ 5) ทรัพยากรท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี ได้แก่ ตลาดน้ำคลองลัดมะยม ตลาดน้ำตลิ่งชัน สวนกล้วยไม้ ตลาดน้ำวัดตลิ่งชัน สวนผลไม้ วิถีชีวิตริมคลองลัดมะยม สวนไม้ดอกไม้ประดับ ตลาดน้ำวัดสะพาน ตลาดธนบุรี และสวนบัว 6) รูปแบบการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของเกษตรกร มีดังนี้ การปลูกฝังจิตสำนึกรักอาชีพเกษตรกร การสร้างค่านิยมให้อาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่มีเกียรติและศักดิ์ศรีในสังคม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน การส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำ การส่งเสริมการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ การส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ การจัดตั้งตลาดสินค้าเกษตร การจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือเกษตรกร การจัดตั้ง ปรับปรุงลานกีฬาและส่งเสริมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ การจัดตั้ง ปรับปรุงสวนหย่อม สวนสาธารณะในชุมชน หน่วยงานทางการศึกษาและวิชาการเกษตรสามารถเป็นที่พึ่งแก่เกษตรกรอย่างแท้จริง การกำหนดนโยบาย แผนงานและโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร การอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

Abstract

NITHIPATARA BALSIRI : THE ENHANCING OF QUALITY OF LIFE BASED ON CREATIVE
ECONOMY AND LOCAL WISDOM OF FARMERS IN THONBURI AREA, BANGKOK

KEYWORDS : QUALITY OF LIFE/ CREATIVE ECONOMY/ LOCAL WISDOM

The purpose of this research were to 1) study the community context, way of life, local wisdoms, and identity of agriculturist community; 2) synthesize research results of quality of life and enhancement of quality of life of agriculturist; 3) study level of quality of life of agriculturist and other people in community; 4) develop and test the completion of the causal model of factor affecting quality of life of agriculturist and other people; 5) study agriculture tourism; 6) develop the model of enhancement of quality of life base on creative economy and local wisdom of agriculturist, Thonburi area, Bangkok. Research areas were Taling Chan District, Thaveewattana District, Nongkhaem District, and Thung Khru District, Bangkok. Research methodology was mixed methods research comprised of qualitative research, quantitative research and participatory action research. Research population is people of Thonburi area about 1,759,964 persons. Key informant persons consisted of people of community, agriculturist, tourist, entrepreneur of floating market, entrepreneur of Thonburi Market, head of community, and local wisdoms. Research instruments comprised of survey form, interview form, observation schedule, and questionnaire. Data analysis employed by statistics consisted of t-test, analysis of variance, multiple regression analysis, confirmatory factor analysis, and structural equation model.

Research results revealed that : 1) In the past, Thonburi area community was vegetable farm and orchard, but nowadays Thonburi area were apartment, condominium, house, company, shop, and factory. Agriculture area was decreased, in the present Thonburi agriculture area have vegetable farm, banana farm, mango farm, orchid farm, and organic farm. Thonburi area has many agriculture market, such as Thaling Chan Floating Market, Klong Lat Mayom Floating Market, Bang Saphan Floating Market, and Thonburi Market. 2) The results of research synthesis revealed that factor of quality of life consisted of economical status, house and environment, education, physical health, mental health, occupational competence, family relationship, social relationship, and family hobby. The enhancement of quality of life consisted of suggestion and learning, training, farming study, health enhancement, social network, and tourism activity. 3) People of Thonburi area had the opinion of quality of life in high level, educational opportunity factor was highest mean, the second was family relationship, and mental mental health, respectively. Father occupation was agriculturist had quality of life in high level. Father occupation was

own business had highest mean, the second was company officer, government officer, agriculturist, retirement, merchant, worker, and unemployment. 4) Factor affecting quality of life of Thonburi area people consisted of enhancement of healthy, enhancement of education, and enhancement of social service. Factor affecting quality of life of Thonburi area agriculturist consisted of enhancement of work, income, and social welfare. 5) Tourism resources of Thonburi area comprised of Klong Lat Mayom Floating Market, Thaling Chan Floating Market, orchid farm, Wat Thaling Chan Floating Market, orchard farm, way of life of Klong Lat Mayom area, flower farm, Wat Bang Saphan Floating Market, Thonburi Market, and lotus farm. 6) The model of enhancement of quality of life consisted of : socialization of consciousness of agriculture awareness; socialization of agriculture value; development of agriculture product; enhancement of community enterprise; enhancement of small and medium enterprise; enhancement of agriculture tourism; enhancement of floating market tourism; enhancement of home stay tourism; enhancement of organic agriculture; development of agriculture market; development of agriculturist foundation; development of exercise area and enhancement of exercise activity; development of community green park; enhancement of university and public organization in community area; policy, plan, and project enhancement of agriculturist needs; conservation and restoration of community environment.